

Боровська О. О.

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Сольська Т. М.

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

ПАРТИЦИП У СИСТЕМІ НЕФІНІТНИХ ДІЄСЛІВНИХ ФОРМ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті визначено основні теоретичні підходи до інтерпретації партиципів в системі дієслівних форм сучасної німецької мови; з'ясовано формальні, семантико-граматичні та функційні ознаки партиципів; розглянуто зв'язки партиципів з іншими нефінітними формами німецького дієслова; встановлено типові дієслівні й ад'єктивні характеристики партиципів I і II та ступінь їх вияву у цих формах. Мета статті – визначити статус партиципів у системі інших дієслівних форм сучасної німецької мови. Для цього застосовано як загальнонаукові, так і лінгвістичні методи (метод суцільної вибірки – для відбору та опрацювання матеріалу дослідження, описово-аналітичний метод – для визначення семантико-граматичних та функційних характеристик; дистрибутивний аналіз – для визначення сполучуваності досліджуваних одиниць з певними семантико-структурними класами дієслів та іменниками). Матеріалом дослідження послуговували партиципи та інші дієслівні форми, виокремлені з німецькомовних сучасних монографій, наукових статей та рецензій соціогуманітарної тематики (2000–2020 роки).

Аналіз формальних, семантико-граматичних і функційних особливостей партиципів сучасної німецької мови підтверджує їхню віднесеність до системи нефінітних форм дієслова. Визначальним чинником дієслівної належності партиципів є спільне з фінітною формою категоріальне значення (процес / стан), спільні морфологічні (наявність категорії виду, частково – часу, участь у формуванні аналітичних форм дієслова) і синтаксичні ознаки (валентність, здатність формувати власну клаузу). За аналогією з фінітним дієсловом партиципи здатні утворювати власну клаузу – нефінітну групу, вершиною якої є партицип I або II.

Проведене дослідження дозволило виявити нові дані для обґрунтування належності партиципів до класу дієслова, що є внеском у теорію частин мови, а також відкриває перспективу міжмовних зіставлень виявів синтаксичної та функційної поведінки партиципів і конструкцій з ними.

Ключові слова: партицип, нефінітні форми дієслова, граматична категорія, дієслівні й ад'єктивні ознаки, теорія частин мови.

Постановка проблеми. Численні дослідження частиномовної проблематики та пошуки критеріїв класифікації, викликані необхідністю нормалізації мови, виявили наявність синкретичних одиниць з ознаками кількох частин мови. До таких явищ належать нефінітні форми дієслова, оскільки їхні семантичні та синтаксичні властивості мають двоїсту природу та поєднують диференційні ознаки декількох класів слів.

До нефінітних форм німецького дієслова традиційно відносять інфінітиви та дві форми дієприкметника – партицип I (включно з герундивом) і партицип II. Мовознавці не одностайні щодо визначення частиномовної віднесеності пар-

тиципа, оскільки він за своїми морфологічними ознаками та синтаксичними функціями наближається до прикметника. Тобто, категоріальну ідентифікацію німецьких партиципів ускладнено наявністю в них дієслівного та ад'єктивного потенціалу. Під впливом семантико-структурного оточення дієслівні властивості партиципів або активізуються, що наближує їх до фінітних форм, або ж нейтралізуються, і партиципи зникаються з класом прикметників та прислівників.

Сучасні граматичні теорії, які застосовують методи функційної граматики і генеративного синтаксису, вимагають переосмислення усталеної моделі партиципів, що зумовлює жвавий інтерес

науковців до дослідження цих мовних одиниць та їхніх особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах, присвячених проблематиці нефінитних форм дієслова, вивчались різні аспекти функціонування інфінітивів і партиципів та конструкцій з ними. Увага зарубіжних та вітчизняних дослідників концентрувалась на аналізі нефінитних форм дієслова з діахронічного погляду [3; 25]; граматичному аспекті нефінитних форм дієслова та особливостях їхньої видової семантики [9; 15; 19; 21; 23]; аналізі морфологічних ознак німецьких партиципів [22; 24]; з'ясуванні семантичних витоків результативності дієприкметників [6] та вивченні лексико-семантичних і морфологічних властивостей німецьких субстантивованих партиципів [5].

Постановка завдання. Отже, у сучасній лінгвістичній науці тривають активні пошуки критеріїв категоризації нефінитних форм дієслова, що визначає **актуальність** нашого дослідження.

Метою статті є уточнення статусу партиципа в системі інших граматичних форм сучасної німецької мови. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**: 1) визначити ідентичні та відмінні семантико-граматичні і функційні характеристики та з'ясувати, якою мірою вони представлені в партиципах I і II та в інших нефінитних формах німецького дієслова; 2) проаналізувати взаємозв'язки партиципа з іншими нефінитними формами дієслова.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з найбільш авторитетних спроб створити систему нефінитних форм німецького дієслова є теорія Г. Беха [8]. Дослідником було введено поняття *дієслівного статусу*; у своїй праці «Studien über das deutsche Verbum infinitum» [там само] він повно проаналізував нефінитні німецькі дієслова. Г. Бех розрізняє (див. табл. 1) три незмінні дієслівні форми, які можна охарактеризувати як дієслівний статус залежно від ступеня граматикизації: чистий інфінітив, що відповідає I статусу (*lieben*); інфінітив з *zu*, що відповідає II статусу (*zu lieben*); партицип II, що відповідає III статусу (*geliebt*). Це – супін, перший рівень нефінитних форм, який має потрійний статус. Супін першого і другого статусів є маркованою (з часткою *zu*) і немаркованою формами інфінітива; обидві форми відповідають маркованій та немаркованій формі партиципа I; партицип II представлено як супін (коротка форма) і як власне партицип (відмінювана форма). Відмінювані форми партиципів є другим рівнем безособових форм дієслова.

Форми на *-end*, тобто форми партиципа I, на схемі Г. Беха представлено на другому рівні, який відображає ад'єктивні нефінитні форми дієслова. Інші нефінитні форми (на *-en* або на *-t*) можуть знаходитися як на першому, так і на другому рівнях.

Форма герундива згідно з концепцією Г. Беха є ад'єктивною версією інфінітива з часткою *zu*. Попри це, якщо взяти до уваги особливості флексії герундива, то він виявляє відхилення від системи. Усі форми другого рівня мали б приєднувати ад'єктивні флексії за одним зразком. Форму без флексії Г. Бех називає нульовою формою [8, S. 12]. Цим можна пояснити наявність дужок навколо закінчення *-er*. Тоді форма другого статусу другого рівня без флексії повинна була б мати вигляд *zu liebend* (у схемі *lieben*, відповідно формі першого рівня), проте такий варіант є граматично неправильним. Наслідком цього є поява в дужках перед *-er* елементу *-d*, морфемний статус якого Г. Бех залишив без пояснення.

Таблиця 1

Нефінитні форми дієслова в німецькій мові (за Г. Бехом [8])

	Перший рівень	Другий рівень
	супін	партицип
Перший статус	<i>lieben</i>	<i>liebend(-er)</i>
Другий статус	<i>zu lieben</i>	<i>zu lieben(-der)</i>
Третій статус	<i>geliebt</i>	<i>geliebt(-er)</i>

Розрізнення форм супін / партицип має, таким чином, у системі Г. Беха синтаксичне підґрунтя.

На думку Б. О. Абрамова нефінитні форми можна віднести до граматичного класу дієслова на основі їхнього лексичного значення та із застосуванням *категорії репрезентації дії*, оскільки вони відрізняються від фінитного дієслова з морфологічного й синтаксичного погляду [1, с. 52]. Інтерпретуючи партицип як нефінитну дієслівну форму, дослідник вважає, що віднесення партиципа до граматичного класу дієслова можливе лише за умови застосування семантичного або комплексного критерію виділення частин мови, оскільки за своїми морфологічними ознаками в атрибутивному вживанні (відмінювання за типом прикметників) і синтаксичними функціями партиципи наближаються скоріше до класу прикметника, ніж до класу дієслова. Серед партиципних форм автор виділяє також герундив, який відрізняється від партиципа I у формальному плані обов'язковим застосуванням частки *zu*, синтаксично виступає лише в ролі атрибута, у контексті набуває пасив-

ного значення із модальним забарвленням (можливості або необхідності) [1, с. 55–58].

Зазначимо, що категорію репрезентації дії застосовують саме для теоретичного обґрунтування належності нефінитних одиниць до класу дієслова, спираючись на те, що «основна відмінність між фінитними та нефінитними формами дієслова полягає в ступені повноти й яскравості представлення процесу в тій чи іншій дієслівній формі як власне процесу» [7, с. 246]. Категорію репрезентації дії першим обґрунтував О. І. Смирницький (на матеріалі англійської мови) [7], встановивши для неї три категоріальні форми: власне дієслівну (фінитні дієслова), субстантивну (герундій, інфінітив) та ад'єктивну репрезентації (дієприкметник). Відповідно до визначення О. І. Смирницького, «категорія репрезентації виділяється на основі протиставлення особових і іменних форм дієслова та представляє процес у різних варіаціях – як чистий процес чи як процес, ускладнений іншими (предметними чи «ознаковими») властивостями» [7, с. 246–247]. Структуру категорії репрезентації для німецької мови можна узагальнено подати таким чином (див. рис. 1).

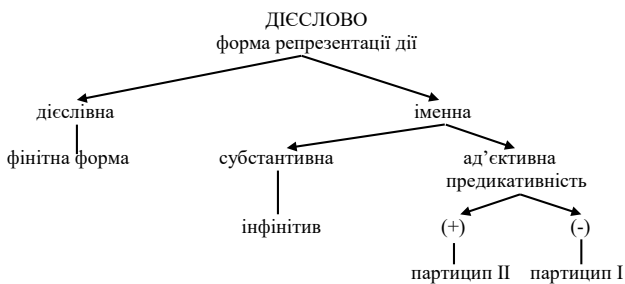

Рис. 1 Структура категорії репрезентації дії в сучасній німецькій мові

Такі різні форми репрезентації дії, скоріше за все, пояснюються специфікою усвідомлення процесуальності, яке відбивається у граматичній будові конкретної мови [4, с. 15–16]. Застосування категорії репрезентації для виділення нефінитних дієслівних форм відповідає сучасному лінгвістичному пошуку мовних універсалій у граматичній будові різних мов для виявлення спільного в мовній поведінці людей.

Для визначення семантико-граматичних і функційних особливостей форм німецького дієслова (фінитної форми, інфінітива, партиципа I та партиципа II) можна скористатися такими критеріями: семантика, або форма репрезентації категоріального значення; морфосинтаксичні ознаки – наявність певних граматичних категорій,

характер зміни форм і форма утворення, валентність, синтаксичне функціонування [4, с. 11], а також здатність очолювати власну клаузу.

Семантико-граматичні та функційні особливості дієслівних форм сучасної німецької мови можна представити таким чином (див. табл. 2):

Таблиця 2
Семантико-граматичні та функційні особливості форм німецького дієслова

Форма дієслова	Фінитне дієслово	Нефінитні форми дієслова		
		інфінітив	партицип I	партицип II
Семантико-граматичні та функційні ознаки				
репрезентація категоріального значення	дієслівна форма	субстантивна форма	ад'єктивна форма	ад'єктивна форма
граматичні категорії часу	+	(частково)	–	–
стану особи	+	+	+	+
числа	+	–	–	–
способу	+	–	–	–
характер зміни форми	дієвідміна	невідмінювана форма	відмінювання	відмінювання
валентність	+	+	+	+
утворення аналітичних форм	+	+	–	+
синтаксичне функціонування	одна функція – предикат	багато функційність	багато функційність	багато функційність
здатність утворювати власну клаузу	+	+	+	+
характер клаузи	самостійна / залежна	залежна	залежна	залежна

Близькість партиципа II та інфінітива стає очевидною вже на морфологічному рівні, адже вони беруть участь в утворенні аналітичних форм дієслова, тому у більшості дослідників їх належність до безособових дієслівних форм не викликає сумнівів [1; 10; 12; 16]. Партицип II виникає в парадигмі дієслівних форм, перфект з партиципом II

можна утворити від кожного дієслова, тому він, безперечно, є дієслівною формою.

Якщо вважати партицип I дієслівною формою, то він також є нефінитною формою, оскільки не відмінюється за особою, часом та числом, у такий спосіб займаючи своє місце поряд з партиципом II та інфінітивом. З іншого боку, партицип I не сполучається з фінитними допоміжними дієсловами (*sein, haben, werden*) для утворення аналітичних часових форм. Лише обмежена кількість партиципів I усе ж таки має здатність вживатися в сполученні з дієсловом *sein*, яке, по-перше, у цьому разі є не допоміжним, а копулятивним, і, по-друге, такі партиципи I трактують переважно як лексикалізовані [20, S. 5]. Отже, той факт, що партиципи I не сполучаються з допоміжними дієсловами на системній основі, порушує необхідну вимогу його однозначної інтерпретації як дієслівної форми; партицип I у цій позиції є предикативом. На підставі цього деякі лінгвісти взагалі вилучають партиципи I з системи дієслова [11; 17].

Для партиципа I як класу характерною є атрибутивна та адвербіальна синтаксичні ролі, тобто функції, властиві класу прикметника. Якщо трактувати партицип I як елемент класу прикметників, то це означає, що форми партиципа I утворюються в процесі деривації і закінчення – *end* є, таким чином, не флексією, а дериваційним суфіксом [14, S. 140]. Попри це, форму партиципа I має більшість дієслів; проте не кожне дієслово допускає утворення деривата, наприклад, за допомогою суфікса *-bar*. Так, від дієслова *verwenden* можна побудувати як форму партиципа I, так і прикметник з суфіксом *-bar*: *verwendend – verwendbar*:

(1) *In den Beiträgen der anderen beiden Kapitel wird nämlich der Blick von den sprachlichen Mitteln hin zu den sie verwendenden Akteuren ... gewandt* [26].

(2) *Der Verfasser nennt hier ... Inkonsistenzen wie nicht flektierbare oder nur prädikativ verwendbare Adjektive* [26].

Така повнота залучення німецьких дієслів до утворення форм партиципа I свідчить про ймовірно флективний спосіб утворення форм партиципів I.

На відміну від партиципів I, партиципи II мають набагато більше обмежень щодо реалізації в атрибутивній синтаксичній ролі, яка відбувається за певними правилами залежно від семантико-структурної характеристики дієслова, від якого утворюється партицип II (його транзитивності / інтранзитивності; граничності / неграничності). Така вибірковість атрибутивної ролі партиципів II (тобто, її притаманність лише визна-

ченому ряду партиципів II, які відповідають певним критеріям) нагадує обмеження, характерні для словотвору. Значення партиципа II набуває граничності за умови його поширення залежними від нього елементами. Так, варіант **die gefahrenen Studenten* є граматично неправильним; у разі ж поширення партиципа *gefahren* в атрибутивній ролі ад'юнктом локальної семантики *nach Bonn* конструкція стає правильною: *die nach Bonn gefahrenen Studenten* [18]. Така поведінка партиципів II є нетиповою для класу прикметників.

Подальший аналіз деривації партиципів I та II також виявляє суттєві відмінності між ними. Деякі лексикалізовані партиципи I допускають афіксацію з префіксом *un-*. Продемонструємо це на прикладі лексикалізованого партиципа I дієслова *bedeuten*:

(3) *Bei einer genaueren Betrachtung der verschiedenen zitierten Aussagen lassen sich bedeutende Unterschiede ... feststellen* [18].

(4) *Schon lange vor 1933 spielten ... außerfachliche Einflüsse auf die Sprachwissenschaften eine nicht unbedeutende Rolle* [26].

Нелексикалізованим партиципам I така префіксація не є властивою, так, наприклад, форми партиципів I з префіксом *un-* від дієслів *singen* та *schlafen* **die unsingenden Kinder*; **die un schlafende Katze* є граматично неправильними.

Атрибутивні партиципи II не мають таких обмежень та дозволяють префіксацію з *un-*, як у прикладі (5), де партицип II дієслова *bearbeiten* вжито в синтаксичній ролі атрибута з префіксом *un-*:

(5) *Die Herausgeberinnen stellen in ihrer Einleitung ... die folgende, aus ihrer Sicht bislang empirisch unbearbeitete zentrale Frage* [26].

Прикметникам властиве утворення іменників за допомогою суфікса *-heit / -keit* [14, с. 131]. З цим самим суфіксом можливе утворення іменників і від партиципів II (*ausgleichen – ausgeglichen – Ausgeglichenheit*):

(6) *Die in der vorliegenden Studie berücksichtigten Daten setzen sich aus 14 verschiedenen Varietäten zusammen, die einerseits unter dem Gesichtspunkt der Vollständigkeit zusammengestellt wurden, andererseits unter dem Gesichtspunkt einer gewissen Ausgeglichenheit verschiedener Dialektregionen* [18].

Партиципи I дериватів з цим суфіксом практично не утворюють: **Ausgleichendheit*.

Таким чином, партиципи II виявляють під час дериваційних процесів більше ад'єктивних властивостей, ніж партиципи I.

Партиципи в синтаксичній ролі атрибутів зазнають конверсії, яка буває *морфологічною* та *синтаксичною* [11; S. 281]. Проаналізувавши вище можливості деривації партиципів у синтаксичній ролі атрибута, можна стверджувати, що партиципи II переходять до класу прикметників шляхом морфологічної конверсії. Партиципи I як клас є потенційними прикметниками, функціонують як прикметники, проте не набувають усіх типових властивостей прикметників (тобто, зазнають синтаксичної конверсії).

Виконуючи атрибутивну функцію, партицип I та партицип II виявляють відмінності і в керуванні своїми поширювальними елементами. Особливо чітко це демонструють приклади партиципів, в основу яких покладено рефлексивні дієслова: партиципи I, на відміну від партиципів II, обов'язково зберігають рефлексивний займенник *sich*, тобто рефлексив є обов'язковим елементом, усі інші поширювальні елементи є факультативними. Таким чином, партиципи I виявляють більше дієслівних властивостей, ніж партиципи II, займаючи проте типово ад'єктивні позиції.

У наступному прикладі партицип I рефлексивного дієслова *sich verhalten* вжито в ролі атрибута іменника *Variablengruppen*, партицип I зберігає займенник *sich* як обов'язковий елемент:

(7) ... dass die empirisch ermittelten Werte bestimmter sich parallel verhaltender Variablengruppen durch das OT-Modell grob vorhergesagt werden [26].

Отже, партицип I є прикметником лише за зовнішньою формою, його внутрішня сутність залишається дієслівною.

Для подальшого дослідження функціонування партиципів I і партиципів II у системі нефінітних форм німецького дієслова та для визначення їхньої частиномовної належності важливо проаналізувати сполучуваність партиципів з різними семантико-структурними класами дієслів та іменниками.

Залежно від ролі дієслова в структурі речення виділяють *повнозначні* та *неповнозначні дієслова* [1, с. 222–223]. Повнозначні дієслова є носіями самостійного лексичного значення; неповнозначні певною мірою втратили цю здатність. До неповнозначних дієслів відносять допоміжні (*haben, sein, werden*), дієслова-зв'язки, або копулятивні (*sein, werden*), модальні (*müssen, wollen, können* тощо), напівмодальні (*scheinen, drohen, versprechen, pflegen* тощо), фазові (*beginnen, anfangen, aufhören, fortsetzen*), дієслова руху (*kommen; fahren* тощо).

З допоміжними дієсловами (*sein, werden, haben*) вживаються партиципи II, утворюючи складений дієслівний предикат:

(8) *Wer die Bücher tatsächlich gelesen hat, wird aber bestätigen, dass ...* [26].

(9) *Genauerer zur Funktion der Strukturen in Presstexten oder in den anderen Medien wird nicht ausgeführt* [26].

(10) *Es handelt sich um eine Rezension von Jochen Jung, die 2009 in der Wochenzeitung „DIE ZEIT“ erschienen ist und ...* [26].

Зафіксовано також предикати з допоміжним дієсловом *bekommen*, у цьому разі утворюється реципієнтний пасив:

(11) *Um den Status eines salienten politischen Satzes zugesprochen zu bekommen, bedarf es ...* [26].

З копулятивними дієсловами можливості сполучення виявляють прикметники:

(12) *Es bleibt hier aber offen, ob ...* [18];

лексикалізовані партиципи I:

(13) *Er kommt zu dem Schluss, dass der deutsche Anteil am heutigen polnischen Fachwortschatz eher unbedeutend ist* [18];

партиципи II також за умови їх лексикалізації:

(14) *Meines Erachtens ist der Text geeignet für den Fremdsprachenunterricht* [18];

а також інфінітиви з часткою *zu*:

(15) *Unabhängig davon, ob man ..., bleibt die Tatsache einer beachtlichen Zahl miteinander konkurrierender Formen zu erklären* [18].

З модальними дієсловами вживаються тільки інфінітиви без частки *zu*:

(16) *Da ist klar, dass man sich bei den Besichtigungen auf das Wesentliche beschränken muss* [18].

З напівмодальними дієсловами сполучаються прикметники:

(17) *Vor hochschuldidaktischem Hintergrund scheint daher die Frage, ... , besonders relevant* [18];

та інфінітиви з часткою *zu*:

(18) *Die Artikulationsfrequenz jedoch scheint über beide Konditionen konstant zu bleiben* [18].

Для фазових дієслів традиційним є сполучення з інфінітивами з часткою *zu* [13, S. 333], проте в досліджуваному корпусі таких конструкцій не зафіксовано.

З повнозначними дієсловами вживаються прикметники (у цьому разі переходячи до класу прислівників), партиципи I (приклад (19)), партиципи II (приклад (20)) та інфінітиви.

(19) *Wer sich zustimmend äußert, kann auf eine detaillierte Begründung häufig verzichten* [18];

(20) *Weiter ist die Grenze zwischen Fachsprache und Alltagssprache fließend und verändert sich über lange Zeit betrachtet* [18].

Здатність виконувати синтаксичну роль атрибута, займаючи позицію ліворуч від означуваного іменника, виявляють прикметники, партиципи I, партиципи II та герундиви:

(21) *Die vorliegende (партицип I) Arbeit kann sicher dazu beitragen, den DaF / DaZ-Unterricht relevanter und authentischer zu machen, wenn die darin beschriebenen (партицип II) empirischen Daten als Grundlage für Lehrmaterialien verwendet* [26];

(22) *Somit sind sie, wenngleich „Originalbelege“, zunächst nur als ein Indiz für weiter zu beweisende (герундив) Annahmen zu werten* [26].

Результати аналізу сполучуваності партиципів (а також інфінітивів та прикметників) з різними семантико-структурними типами дієслів (фінітними копулятивними, допоміжними, модальними, напівмодальними, фазовими дієсловами та класом повнозначних дієслів) представлено у таблиці 3. У нижньому рядку таблиці розміщено нефінітні форми, які здатні виступати в синтаксичній ролі іменника, займаючи позицію ліворуч та узгоджуючись з ним у роді, числі та відмінку. Класи дієслів, з якими сполучаються нефінітні форми, наведено в порядку зростання: копулятивні та допоміжні дієслова є чітко визначеними в чисельному плані; класи модальних та напівмодальних дієслів є відносно невеликими; класи повнозначних дієслів та іменників – великі та відкриті.

Можливості сполучення прикметників та інфінітивів з різними семантико-структурними класами дієслів наведено в ролі контрольної групи

для перевірки ад’єктивних та дієслівних властивостей досліджуваних явищ.

Дані аналізу сполучуваності партиципів I та II, герундивів, прикметників та інфінітивів з різними семантико-структурними класами дієслів та іменниками свідчать про різні можливості нефінітних форм. Так, сполучатися з допоміжними дієсловами можуть партиципи II та інфінітиви; з копулятивними дієсловами сполучаються прикметники та лексикалізовані партиципи, а також інфінітиви без частки *zu*; з напівмодальними дієсловами вживаються прикметники, партиципи II та інфінітиви з часткою *zu*; з фазовими дієсловами – лише інфінітиви з *zu*; з повнозначними дієсловами – прикметники та усі нефінітні форми, крім інфінітивів без частки *zu* та герундива; сполучатися з іменниками, тобто виконувати атрибутивну функцію, займаючи позицію ліворуч від означуваного іменника, можуть прикметники та всі партиципні форми.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз семантико-граматичних і функційних особливостей партиципа сучасної німецької мови підтверджує його віднесеність до класу дієслова, до системи нефінітних форм.

Визначальним чинником дієслівної належності партиципів є спільне з фінітною формою категоріальне значення (процес / стан), спільні морфологічні (наявність категорії виду, частково – часу, участь у формуванні аналітичних форм дієслова) і синтаксичні ознаки (здатність формувати власну клаузу). Клаузальний статус нефінітних форм дієслова визнається в річищі генеративної граматики. Це означає, що за аналогією з фінітним діє-

Таблиця 3

Сполучуваність партиципів, інфінітивів та прикметників з різними семантико-структурними класами дієслів та з іменниками

Семантико-структурний тип дієслова / іменник	Adjektiv	Partizip I	Partizip II	Zu+Partizip I	Infinitiv	zu+Infinitiv
Допоміжні дієслова sein werden haben bekommen	–	–	+	–	+	–
Копулятивні дієслова bleiben werden sein	+	– (тільки лексикалізовані форми)	– (тільки лексикалізовані форми)	–	–	+
Модальні дієслова	–	–	–	–	+	–
Напівмодальні дієслова	–	–	–	–	–	+
Фазові дієслова	–	–	–	–	–	–
Повнозначні фінітні дієслова	+	+	+	–	–	+
Іменники	+	+	+	+	–	–

ловом партиципи здатні утворювати партиципну клаузу – нефінітну групу, вершиною якої є партицип I або партицип II.

Німецькі партиципи мають такі спільні з іншими нефінітними формами дієслова особливості, як здатність утворювати власну нефінітну клаузу [2] та багатофункційність, тобто різноманіття синтаксичних ролей. Предикатну функцію партиципа обмежено його роллю елемента складеного дієслівного предиката, що свідчить про тісний зв'язок з фінітною формою дієслова. Спільними для партиципа і фінітної форми дієслова є також зв'язок з суб'єктом речення, здатність

виражати певні граматичні значення; принципи організації рамкової конструкції, де наявність і розташування елементів визначаються валентністю дієслова.

Проведене дослідження семантико-граматичних та функційних властивостей партиципів дозволило обґрунтувати віднесеність німецьких партиципів до класу дієслів, що є внеском у теорію частин мов, а також відкриває перспективу міжмовних зіставлень виявів синтаксичної та функційної поведінки нефінітних форм німецького дієслова (інфінітивів, партиципів і конструкцій з ними).

Список літератури:

1. Абрамов Б. А. *Теоретическая грамматика немецкого языка. Сопоставительная типология немецкого и русского языков*. Москва : Юрайт, 2014. 286 с.
2. Боровська О. О. *Партицип і партиципні конструкції у сучасній німецькій мові: семантико-структурний та функційний аспекти* : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2021. 248 с.
3. Долгополова Л. А. *Інфінітив в історії німецької мови (IX – XX ст.)* : монографія. К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. 207 с.
4. Долгополова Л. А. *Інфінітив в системі безличних форм глагола*. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія: Філологія. Педагогіка. Психологія*. 2011. Вип. 23. С. 5–12.
5. Приходько А. М. Категорійний статус німецького субстантивованого партиципа. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies Донецького національного університету імені Василя Стуса* : збірник наукових праць. Вип. 35. 2018. С. 52–58.
6. Родюк М. В. Семантичні витоки результативності дієприкметників в нідерландській мові. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. 2018. Вип. 18. С. 265–270.
7. Смирницкий А. И. *Морфология английского языка*. Москва : Изд-во иностр. лит-ры, 1959. 440 с.
8. Bech G. *Studien über das deutsche Verbum Infinitum*. København : Munksgaard, 1955. 406 S.
9. Borik O., Gehrke B. Participles: Form, use and meaning. *Glossa : A Journal of General Linguistics*. 2019. 4 (1). P. 109.
10. *Duden* (9. Auflage). Berlin : Dudenverlag, 2016. 1344 S.
11. Eisenberg P. Das Wort. In P. Eisenberg, *Grundriss der deutschen Grammatik* (Band 1). Stuttgart / Weimar : Metzler, 2013. 533 S.
12. Engel U. *Deutsche Grammatik*. München : Iudicium, 2009. 485 S.
13. Engerer V. Zur Syntax von Phasenverben. Eine nostalgische Rückschau auf Hebung, Kontrolle und jedeMenge (genau: 68) Transformationen in der frühen generativen Grammatik. 68 Zeichen für Roland Posner. Einsemiotisches Mosaik. Tübingen : Stauffenburg Verlag, 2012. P. 332–370.
14. Fuhrhop N., Werner M. Die Zukunft der Derivation oder: Derivation 2.0. *Linguistik Online*. 2016. 77 (3). S. 129–150.
15. Gallman P. Infinite Verbformen. Die Unterarten von infiniten Verbformen: Der so genannte Status. *Ms. Jena*. 2014. Ergriffen aus: <https://docplayer.org/12444367-Prof-dr-peter-gallmann-jena-sommer-2014-die-unterarten-von-infiniten-verbformen-der-sogenannte-status.html>
16. Helbig G., Buscha J. *Leitfaden der deutschen Grammatik*. Berlin : Langenscheidt, 2013. 304 S.
17. IDS-Grammatik: *Grammatisches Informationssystem „grammis“*. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache. doi: 10.14618/grammis. Ergriffen aus <http://grammis.ids-mannheim.de>
18. Linguistik online: Eine Open-Access-Zeitschrift für Linguistik. Ergriffen aus <https://www.linguistik-online.net>
19. Machalitz F.-Ch. *Die doppelten Perfektformen als periphrastische Verbkonstruktionen mit expressivem Partizip*. Hamburg : Kovač, 2017. 281 S.
20. Nitsch J. *Partizipien kontrastiv*. University of Oslo. 2013. Ergriffen aus <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/38310/1/Partizipien-kontrastiv.pdf>
21. Pleş L. M. Zur Typologisierung der Partizipien im Deutschen und Polnischen / *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Germanica*. 2009. № 5. S. 211–235.
22. Pross T., Roßdeutscher A. Towards a correlation of form, use and meaning of German ge-prefixed predicative participles. *Glossa : A Journal of General Linguistics*. 2019. № 4 (1): 93..

23. Rapp I. *Partizipien und semantische Struktur. Zu passivischen Konstruktionen mit dem 3. Status*. Tübingen : Stauffenburg, 1997. 259 S.
24. Rathert M. Zur Morphophonologie des Partizips II im Deutschen. *Linguistische Berichte*. 2009. № 218. S. 157–263.
25. Salzmann M., Schaden G. The syntax and semantics of past participle agreement in Alemannic. *Glossa : a journal of general linguistics*. 2019. 4 (1): 105. S. 1–46.
26. Zeitschrift für Rezensionen: *Zeitschrift für Rezensionen zur germanistischen Sprachwissenschaft*. Ergriffen aus <https://www.degruyter.com/view/journals/zrs/zrs-overview.xml>

Borovska O. O., Solska T. M. PARTICIPLE IN THE SYSTEM OF NON-FINITE VERBAL FORMS IN CONTEMPORARY GERMAN

The article deals with the main theoretical approaches to the interpretation of participles as parts of the system of verbal forms in contemporary German; clarifies formal, semantic-grammatical and functional features of participles; considers the relation of participles to other non-finite verbal forms; reveals typical verbal and adjectival characteristics of the German participles I and II and the degree of their manifestation within these forms. The aim of the article is to determine the status of participles in the system of other verbal forms of contemporary German. For this purpose, both general scientific and linguistic methods were used (continuous sampling method – for selection and processing of research material, descriptive-analytical method – for determining formal, semantic-grammatical and functional characteristics; distributive analysis – for determining compatibility of participles with certain semantic-structural classes of verbs and nouns). The research material was taken from modern German-speaking monographs, scientific articles and reviews on socio-humanitarian subjects.

The analysis of semantic-grammatical and functional features of participles of the contemporary German language has confirmed that they belong to the system of non-finite verbal forms. The main criteria for rendering participles as verbal forms are their common categorial meaning (process / state), morphological characteristics (category of verbal aspect and partially of verbal tense, participation in the formation of analytical verbal forms) and syntactic features (ability to form their own clause). Similar to finite verbs, participles are able to form their own clause – a non-finite group with a participle I or II as the predicate center and with the phonologically latent subject.

The results of the research that addressed formal, semantic-grammatical and functional properties of participles provide an additional evidence for rendering German participles as non-finite verbal forms, thus contributing to the parts of speech classification. They also outline the prospects for future cross-language comparative studies of syntactic and functional behaviour of participles and participial constructions.

Key words: *participle, non-finite verbal forms, grammatical category, adjectival and verbal characteristics, parts of speech classification.*